

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการเพิ่มขึ้นของผู้ดื่มแอลกอฮอล์หน้าใหม่โดยเฉพาะในวัยรุ่นและวัยหนุ่มสาวมีเพิ่มมากขึ้นในสังคมไทย แม้ไม่มีสถิติช่วงวัย 19 ปีขึ้นไปถึง 22 ปี แต่จากผลสำรวจการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนกลุ่มอายุ 15-19 ปี ในช่วงเวลา พ.ศ. 2544-2557 เพิ่มขึ้นร้อยละ 64.5 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 4.96 ต่อปีเป็นผลให้องค์กรภาคประชาสังคมไทย ดังเช่นกรณีเครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล.) เครือข่ายเยาวชนป้องกันนักดื่มหน้าใหม่ ตลอดจนผู้บริหารสถาบันการศึกษา ดังกรณีศาสตราจารย์ ดร.ประสาธ สืบคำ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (มทส.) ในฐานะประธานที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) เรียกร้องเมื่อมิถุนายน 2557 ให้ภาครัฐออกนโยบายควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มใกล้สถานศึกษา เป็นต้น

กระแสการเคลื่อนไหวและถกเถียงปรากฏข่าวสารผ่านทางสื่อมวลชนในประเด็นการกำหนดขอบเขตของสถานที่ระยะห่างเท่าใดใกล้สถานศึกษา โดยในช่วงกลางปี 2558 ปรากฏข้อเสนอให้รัฐบาลกำหนดให้ห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณพื้นที่ 300 เมตรใกล้สถานศึกษา ดังการแถลงของ นายยงยุทธ ยุทธวงศ์ รองนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2558 อย่างไรก็ตาม ประเด็นการระบุระยะบริเวณรอบสถานที่อย่างชัดเจนไม่ปรากฏออกเป็นนโยบาย กล่าวคือ ในเวลาต่อมาเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2558 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ในฐานะหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ใช้อำนาจตามความในมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ออกคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 22/2558 ในข้อ 6 ห้ามมิให้มีสถานที่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษาหรือหอพักในบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา และต่อมาเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2558 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ในฐานะนายกรัฐมนตรีได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดสถานที่หรือบริเวณห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใกล้สถานศึกษา พ.ศ. 2558 โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4 และมาตรา 27(8) แห่งพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่หรือบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษาหรือหอพักบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา โดยให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 23 ตุลาคม 2558 ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าวเป็นการออกมาสอดคล้องกับคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ นับสำคัญของประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีก็เช่นเดียวกับคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 22/2558 คือการไม่กำหนดระยะสถานที่ห้ามขายใกล้สถานศึกษา 300 เมตร ต่างจากตามที่เคยปรากฏข่าวออกมาทางสื่อมวลชนมาก่อนหน้านี้ หรือนัยหนึ่งอีกเท่ากับการระบุรายละเอียดในทางปฏิบัติในประเด็นสถานที่หรือบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษาให้เป็นเรื่องของดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายพิจารณาต่อไป

หลังจากการประกาศใช้นโยบายดังกล่าวจนปัจจุบัน ยังไม่มีงานการศึกษาว่านักศึกษา ประชาชนในชุมชนใกล้สถานศึกษา ผู้ประกอบการร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติคิดเห็นอย่างไรต่อนโยบายดังกล่าว การศึกษาที่ชนะหรือมุมมองของผู้ได้รับผลจากนโยบาย รวมทั้งการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติจึงมีความสำคัญ

คำถามในการวิจัย

นักศึกษา ประชาชนในชุมชนใกล้สถานศึกษา ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้บังคับใช้กฎหมายมีทัศนะอย่างไรต่อนโยบายห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใกล้สถานศึกษา

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาทัศนะของนักศึกษา ประชาชนในชุมชนใกล้สถานศึกษา ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อนโยบายห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใกล้สถานศึกษา

ขอบเขตและวิธีการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์ โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience sampling) จากนักศึกษา (50 รายจากมหาวิทยาลัย 2 แห่งในกรุงเทพฯ) ประชาชนในชุมชนใกล้สถานศึกษา (20 รายที่อยู่บริเวณใกล้มหาวิทยาลัย 2 แห่งในกรุงเทพฯ) และวิธีเลือกตัวอย่างโดยยึดจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นหลัก (Purposive sampling) จากผู้ประกอบการ (6 รายจากพื้นที่ใกล้มหาวิทยาลัย 2 แห่งในกรุงเทพฯ) และเจ้าหน้าที่ตำรวจ (6 ราย จาก 3 สถานีตำรวจในเขตนครบาล) รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 82 ราย

การศึกษานี้เก็บข้อมูลกระทำในช่วงกรกฎาคม 2559-ธันวาคม 2559

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบทัศนะของนักศึกษา ประชาชนในชุมชนใกล้สถานศึกษา ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อนโยบายห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใกล้สถานศึกษา
2. อาจได้ข้อเสนอแนะในการพัฒนานโยบายเกี่ยวกับการห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใกล้สถานศึกษา